

Notitie

Opdrachtgever: S. Klingens, KuiperCompagnons
Auteur: A. De Baerdemaeker
Betreft: Ecologisch onderzoek Kortebuurt 14, Maasland
Projectnummer: 2578
Datum: 14 oktober 2022
Status: Definitief

Bureau Stadsnatuur

bezoekadres:
Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Westzeedijk 345
3015 AA Rotterdam
telefoon: 010 – 266 04 70
e-mail: info@bureaustadsnatuur.nl
www.bureaustadsnatuur.nl

Inleiding

In het kader van de voorgenomen splitsing van een kavel is Bureau Stadsnatuur gevraagd een ecologisch onderzoek uit te voeren naar roofvogels, vleermuizen en marters. Deze soortgroepen kwamen naar voren in een eerder uitgevoerde quick scan naar ecologische potenties (De Boer 2020). Doel van het onderzoek was om vast te stellen of er conform de Wet natuurbescherming strikt beschermde functies, zoals verblijfplaatsen van beschermde soorten uit genoemde soortgroepen, aanwezig zijn in en direct rondom het plangebied.

Figuur 1. Ligging van het plangebied (geel kader).

Locatie

De onderzoekslocatie is gelegen aan de Kortebuurt 14 te Maasland, gemeente Midden-Delfland (Figuur 1). Voor een beschrijving van de locatie wordt verwezen naar De Boer (2020).

Methodiek

Roofvogels

Er is op basis van verspreidingsinformatie van en kennis van de lokale ecologie van soorten, onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van Sperwer *Accipiter nisus*, Buizerd *Buteo buteo*, Havik *Accipiter gentilis*, Boomvalk *Falco subbuteo* in en direct rondom het projectgebied. Terloops is bovendien

Roek *Corvus frugilegus* meegenomen, vanwege enkele nestlocaties in de ruime omgeving van het plangebied. Het veldwerk is uitgevoerd volgens de richtlijnen van BIJ12 en aangevuld naar de inzichten van de 'Handleiding Veldonderzoek Roofvogels' (Bijlsma 1997). Hierbij is gelet op territoriaal gedrag, nestbouw, geschikte nesten, roepende jongen en sporen van gebruik (bijv. prooiresten en ontlasting). Het roofvogelonderzoek is telkens verricht door twee waarnemers.

Tabel 1. Datum, weersomstandigheden en tijdsperiode per veldbezoek voor het onderzoek naar roofvogels.

datum	bewolgingsgraad	temperatuur	wind	neerslag	Tijd
29-03-2022	4/8	9 °C	W2	geen	10:00 - 11:30
17-05-2022	1/8	18 °C	ZW1	geen	11:00 - 12:30
07-06-2022	6/8	15 °C	WZW2	geen	05:00 - 05:45
04-07-2022	4/8	16 °C	NW2	geen	21:45 - 22:30

Vleermuizen

Het vleermuisonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van gebiedsgebruik door soorten, alsmede op het redelijkerwijs uitsluiten daarvan. Op basis van de Wet natuurbescherming (art. 3.5) zijn niet alleen de dieren zelf, maar ook bepaalde leefgebiedsfuncties specifiek beschermd. Het gaat daarbij om verblijfplaatsen, essentiële foerageergebieden en vaste vliegroutes. Wanneer activiteiten deze functies negatief beïnvloeden, dan moet gewerkt worden volgens een ecologisch werkprotocol of is een ontheffing van verboden omschreven in de Wet natuurbescherming nodig. In plangebied Kortebruut 14 is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen, en gebruik van het kavel als essentieel foerageergebied.

Het onderzoek is qua inspanning uitgevoerd conform de landelijke richtlijnen van het Vleermuisprotocol (Vleermuisvakberaad 2021). Het protocol maakt onderscheid naar de volgende functies en bijbehorende onderzoeksinspanning:

- **Kraamkolonies en zomerverblijfplaatsen**
Dit deelonderzoek heeft zich gericht op de kraamverblijfplaatsen en zomerverblijfplaatsen van boombewonende soorten (doelsoorten in de context van het plangebied: Rosse vleermuis, Watervleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Ruige dwergvleermuis) in de periode 15 mei – 15 juli. Om de te verwachten vleermuissoorten effectief te kunnen onderzoeken zijn twee voorjaarsbezoeken uitgevoerd, in de periode drie uren voor zonsopkomst en in de periode vanaf zonsondergang tot drie uren daarna. De lange onderzoeksintervallen zijn gekozen met het oog op soorten die in het volledige duister actief zijn, met name *Myotis*-soorten en Gewone grootoorvleermuis.
- **Paarverblijfplaatsen**
De paar- en kleinschalige winterverblijfplaatsen in de periode 1 augustus – 1 oktober kunnen zich op andere locaties bevinden dan de zomerverblijfplaatsen. Om de aanwezigheid van boomverblijfplaatsen van potentieel voorkomende vleermuissoorten effectief te kunnen onderzoeken, zijn twee veldbezoeken uitgevoerd vanaf zonsondergang tot na middernacht. Op basis van de situatie, met overwegend gezonde bomen met geringe potenties voor gebruik als verblijfplaats voor een groot aantal boombewonende vleermuizen, is een massawinterverblijfplaats op voorhand uitgesloten. De bezoeken hebben zich dan ook vooral gericht op territoriale activiteit van vleermuizen (balsroep) van
- **Foerageergebied**
Gedurende alle bezoeken in de periode 15 mei – 1 oktober is het gebiedsgebruik door foeragerende vleermuizen met behulp van batloggers in kaart gebracht. Het belang van het perceel als foerageergebied is ingeschat aan de hand van de gebruiksintensiteit door vleermuizen. Hiervoor is gewerkt met expert judgement: indien het aantal jagende vleermuizen hoog is en in verband gebracht kan worden met andere beschermde functies, is het gebied geacht de status van essentieel foerageergebied te hebben.

De inventarisaties zijn ieder veldbezoek door twee ecologen uitgevoerd met behulp van heterodyne batdetectors met opnamefunctie (Pettersson D240x), meerdere batloggers (Elekon Batlogger M) en warmtebeeldcamera's (Pulsar Helion XP28/38). Bij ieder bezoek zijn alle waargenomen vleermuizen ter controle vastgelegd met

bijbehorende GPS-locatie. Waar mogelijk zijn gegevens over de soort en het gedrag genoteerd. De bezoekdata en weersomstandigheden staan in Tabel 2. Door spreiding van batloggers en waarnemers kon een dekking van ten minste 75% van het projectgebied bereikt worden.

Determinatie van vleermuisopnames is achteraf uitgevoerd met behulp van de softwareprogramma's BatExplorer 2.0. (Elekon AG 2018) en Batsound 4.01 (Pettersson Elektronik 2008) en op basis van vooraf gestelde akoestische kenmerken (Barataud 2015, Russ 2012, Skiba 2009).

Tabel 2. Datum, weersomstandigheden en tijdsperiode per veldbezoek voor het onderzoek naar vleermuizen.

datum	bewolgingsgraad	temperatuur	wind	neerslag	Tijd
07-06-2022	6/8	15 °C	WZW2	geen	02:30 - 05:30
04-07-2022	4/8	16° C	NW2	geen	21:45 – 01:00
18-08-2022	1/8	20° C	ZW0	geen	22:00 - 00:15
08-09-2022	8/8	14° C	ZZW2	geen	22:30 - 00:30

Marterachtigen

Marterachtigen zijn vaak moeilijk waar te nemen want ze leven veelal verborgen en/of 's nachts. Daardoor zijn er betrekkelijk weinig gegevens over kleine zoogdieren bekend. Onderzoek met behulp van wildcamera's is een betrekkelijk nieuwe techniek, effectief bevonden om presentie en gedrag van zoogdieren te documenteren. Een wildcamera is in staat om dieren overdag en 's nachts op de foto of film te zetten. In de nacht gebeurt dit met behulp van een infraroodcamera. Dit maakt determinatie van dieren die in de nacht actief zijn makkelijker, sneller en bovendien zonder kans op verstoring. Voor het onderzoek naar marterachtigen zijn twee wildcamera's opgehangen in het bosperceel. Om de trefkans van marterachtigen op de wildcamera te vergoten is gebruik gemaakt van een lokmiddel (Bouwens 2017). Een blikje sardines is opgehangen aan een boom tegenover de wildcamera. De wildcamera's hebben vanaf 17 mei 2022 tot en met 5 juli 2022 gehangen.

Uitvoering veldwerk

Het veldwerk is uitgevoerd door A. De Baerdemaeker (vogels en vleermuizen), E. van Doorn (zoogdieren en vogels), T. Seip (vleermuizen) en G. Bakker (vleermuizen).

Resultaten

Roofvogels

Er zijn geen nestplaatsen van Sperwer, Havik, Buizerd, Boomvalk of Roek in het onderzoeksgebied aanwezig. Het onderzoeksgebied is betrekkelijk klein en overzichtelijk, waardoor aanwezige roofvogels snel zichtbaar en voor de ervaren waarnemer moeilijk te missen zijn wanneer ze zich in het perceel ophouden. Er zijn geen exemplaren van deze soorten in het betreffende bosvak waargenomen. De overzichtelijkheid van de locatie maakte het ook mogelijk de bomen te beoordelen op de aanwezigheid van roofvogelnesten. Deze waren niet aanwezig. Met name de nesten van Buizerd en Havik zijn fors en springen betrekkelijk snel in het oog. Bij het bezoek van half mei was al duidelijk dat er geen broedgevallen in het perceel actief waren van Buizerd en Havik (twee soorten met een vroege start; Bijlsma 1997). Aanvullende bezoeken voor deze soorten waren niet nodig om de afwezigheid van nesten met zekerheid te stellen. De Sperwer is later met de nestbouw (soms pas vanaf half april) en bouwt kleinere nesten, vaak in dicht geboomte. Nestplaatsen kenmerken zich door plukplaatsen in de nabijheid van het nest en alarmerend gedrag van oudervogels. Tijdens alle bezoeken zijn geen nesten, Sperwers en plukplaatsen ontdekt. Dit maakt dat de afwezigheid van beschermde functies voor deze soort met zekerheid kan worden gesteld.

Voor de Boomvalk was op voorhand duidelijk dat er geen geschikte nestplaatsen in het onderzoeksgebied aanwezig zijn. In de quick scan (De Boer 2022) was dit als potentie nog wel benoemd, omdat in het voorjaar nieuwe nesten van kraaiachtigen in het onderzoeksgebied gebouwd kunnen worden die nog datzelfde jaar door Boomvalken in gebruik kunnen worden genomen. Echter, zulke nesten waren in het broedseizoen 2022 niet aanwezig. Derhalve is de aanwezigheid van de soort afdoende uitgesloten zonder dat een aanvullend veldbezoek in augustus 2022 noodzakelijk was. Ten slotte kon worden geconcludeerd dat zich geen nestelende

Roeken in het bosperceel ophiielden, op basis van het ontbreken van waarnemingen van zowel (doorgaans vocaal actieve) exemplaren als nesten.

Ondanks dat geen strikt beschermde nesten zijn gevonden, zijn wel nestindicerende waarnemingen gedaan van diverse overige vogelsoorten die nestelen in de kruid- en struiklaag, zoals Winterkoning *Troglodytes troglodytes*, Merel *Turdus merula* en Heggenmus *Prunella modularis*.

Vleermuizen

Bosperceel

Het bosperceel bestaat grotendeels uit dicht op elkaar geplante bomen, waarbij Zomereik *Quercus robur* beeldbepalend is. Het betreft gezonde bomen en het plangebied is derhalve arm aan natuurlijke holtes en waar deze al aanwezig zijn, worden ze waarschijnlijk vooral gebruikt door vogels. Geschikte holtes voor vleermuizen vereisen een specifieke inrotting die, zeker in gezonde Zomereiken, weinig voorkomt. Het perceel is waarschijnlijk te klein en eenvormig om dienst te doen als vaste rustplaats voor vleermuizen. Boombewonende soorten zijn nauwelijks waargenomen. Het overgrote deel van de vleermuiswaarnemingen had betrekking op de Gewone dwergvleermuis, een overwegend in gebouwen verblijvende soort. Exemplaren uit de omgeving gebruiken de boomkronen om op vliegende insecten te jagen. Voor overige vleermuissoorten is het perceel op basis van het geringe aantal kortdurende waarnemingen niet van betekenis gebleken. Er zijn geen langdurig ter plaatse actieve exemplaren van boombewonende soorten waargenomen. Van Ruige dwergvleermuis en Rosse vleermuis werden uitsluitend kortstondig passerende exemplaren gehoord.

Woonhuis en tuin

Rond het woonhuis en in de aangrenzende tuin is tijdens geen enkel bezoek activiteit van vleermuizen waargenomen (uitvliegers, sociaal gedrag, zwermgedrag) die wijst op een beschermde vaste rust- of verblijfplaats.

Marterachtigen

Beschermde marterachtigen Steenmarter *Martes martes* en Boomarter *Martes foina* komen niet voor in het bosperceel of de directe omgeving van het onderzoeksgebied. De wildcamera's hebben in ruim anderhalve maand geen (kleine) zoogdieren op de foto genomen. Er zijn wel diverse vogelsoorten vastgelegd. Tijdens de veldbezoeken voor roofvogels en de nachtelijke veldbezoeken voor vleermuizen zijn eveneens geen marterachtigen of andere kleine zoogdieren waargenomen.

Conclusies

Op grond van het uitgevoerde onderzoek, waren in 2022 geen jaarrond beschermde nesten of vaste rustplaatsen aanwezig van vogels. Wel dient rekening te worden gehouden met diverse overige soorten broedvogels die nestelen in de periode maart t/m augustus.

Het bosperceel vormt een foerageergebied voor de Gewone dwergvleermuis, waarbij wisselende aantallen zijn waargenomen. Gelet op de kleine oppervlakte en het aanbod aan overeenkomstige bosschages met insectenrijke boomkronen in de omgeving als uitwijkmogelijkheid, is geen sprake van een essentiële functionaliteit: (gedeeltelijke) kap van het perceel heeft geen negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie van deze soort.

Overige potentieel beschermde functies voor de Gewone dwergvleermuis zijn niet vastgesteld.

Ten aanzien van overige vleermuissoorten zijn geen waarnemingen gedaan die wijzen op een beschermde functionaliteit.

Het voorkomen van een beschermde vaste rust- of verblijfplaatsen van Boomarter, Steenmarter of andere zoogdiersoorten met een strikt beschermde status, is uitgesloten op grond van het ontbreken van waarnemingen.

Op grond van bovenstaande wordt geconcludeerd dat voor verdere ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing nodig is van verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming. Werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd

zonder aantasting van beschermde natuurwaarden. Wel is de Zorgplicht van toepassing en dient men rekening te houden met de seizoensactiviteit van overige soorten vogels. Daarom worden de hiernavolgende aanbevelingen gedaan.

Aanbevelingen

Om verstoring van bezette nesten van vogels te voorkomen dienen kap- en rooiwerkzaamheden te worden uitgevoerd in de periode september t/m februari. Nesten van zangvogels kunnen zich vrijwel onzichtbaar op of vlak boven de bosbodem in de vegetatie bevinden, of in een takkenril of in Klimop. Dergelijke nesten zijn in genoemde periode vrijwel niet te ontzien. Bezette nesten zijn te allen tijde beschermd.

In het bosperceel zijn sporadisch exemplaren van Huisspitsmuis *Crocidura russula* en Bosmuis *Apodemus sylvaticus* waargenomen. Deze kunnen zich ophouden in takkenrillen, houtstapels en holletjes in de grond. Daarnaast zijn in de buurt van de watergangen in het kavel onder boomstammen op de bosbodem overwinterende amfibieën zoals Gewone pad *Bufo bufo* te verwachten. In het kader van de zorgplicht dienen dieren die zich schuilhouden een vluchtweg te hebben en wordt aanbevolen om te verwijderen takken en dergelijke voorzichtig te verwijderen voordat het terrein wordt betreden met zwaar materieel.

Literatuur

Barataud, M. 2015. *Acoustic Ecology of European Bats. Species Identification, Study of their Habitats and Foraging Behaviour*. Biotope, Mèze; Muséum national d'Histoire naturelle, Parijs.

Bijlsma, R.G. 1997. Handleiding veldonderzoek Roofvogels. KNNV/Werkgroep Roofvogels Nederland, Utrecht/Appelscha.

Bijlsma, R.G., F. Hustings & C.J. Camphuysen, 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem / Utrecht.

Bouwens, S. 2017. Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortenbescherming. Zoogdierverseniging rapport 2017.32. Nijmegen.

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys. 2016. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Naturalis, Leiden.
Delft, J.J.C.W. van & W. Schuitema, 2005. Werkatlas amfibieën en reptielen in Noord-Brabant. RAVON Noord-Brabant, Tilburg / Stichting RAVON, Nijmegen.

GaN, Zoogdierverseniging & NGB. 2021. Vleermuisprotocol 2021. Versie januari 2021. Gegevensautoriteit Natuur/Zoogdierverseniging/Netwerk Groene Bureaus, Nijmegen/Nijmegen/Odijk.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2009. Aangepaste lijst jaar rond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep (Dienst Regelingen, brief 26 augustus 2009, kenmerk ffw2009.corr.046).

Mostert, K. & J. Willemsen. 2011. Voorlopige werkatlas verspreiding zoogdieren in Zuid-Holland 2000-2011. Stichting Zoogdierenwerkgroep Zuid-Holland, Delft.

Nationale Databank Flora & Fauna (NDFF)

Russ, J. 2012. *British bat calls. A guide to species identification*. Pelagic Publishing, Exeter.

Skiba, R. 2009. *Europäische Fledermäuse*. Westarp Wissenschaften-Verlagsgesellschaft mbH, Hohenwarsleben.

© Bureau Stadsnatuur | Westzeedijk 345 | 3015 AA Rotterdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.
BSR kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.